

UDVARHELYI HIRADÓ.

KÖZMIVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI HETILAP.

Előfizetési díj

vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Félévre . . . . . 2 frt.
Negyedévre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden szombaton este.

Hirdetménydíj:

Háromszor hasábozott 15 garmondsor, vagy ennek helye 1 frt. — Bélyegdíj minden beiktatásnál 30 kr.

Mellékletdíj:

Százától 1 frt 40 kr. — A díjak előre fizetendők.

A szerkesztő lakása:

Botos-utca, ref. tanári lak, emelvényi lakosztály.

Kiadóhivatal:

Becsek Dániel könyvnyomdája.

A három főfőtényező és hármas kívánatunk.

Azt hiszem, lapunk keletkezését méltán indokoltuk Udvarhelymegye százezernyi népének többféle bajával, mert íme! lapunk élete még csak két hónapra terjed, s már is találkozott, aki népünk értelmi bajait elevenen érezvén, óvszer, gyógyszer gyanánt a népkönyvtárak áldásos intézményét hozta ajánlatba.

A másik, ismervén ama régen kimondott igazság horderejét: „aki fát nevel, embert nevel“, a gyümölcsfatenyésztésre irányozza népünk figyelmét, egyebek között már csak erkölcsi tekintetből is.

A harmadik az uzsora, e modern vérszipó ellen kél harcra.

A negyedik gyermekeink, tehát nemzetünk egyik rettenetes ellensége a roncsoló toroklob ellen harcol és tanít harcolni.

És így tovább . . . . .

Baj van tehát közöttünk is elég s a mint látszik, bajvivókban sincsen szűkölködésünk, pedig nem igen nagy igényű lapunk még csak a kezdetnek letelején áll.

S ugyan honnan kerülnek ki a mi bajvivóink?

Ha eddig is nem hittük, nem tudtuk volna, csak a lapunk terén emelkedett hangok után indulva is, megtalálnók őket a nagyobb birtokosság, a papság és az iskolai szakemberek társadalmi osztályaiban.

S van-e ennél természetesebb dolog? Hisz a nagyobb birtok — legyen az földbirtok, vagy csak szaktudomány — tulajdonosa a műveltségi tényezőket könnyebben beszerezhetvén, úgyszólván, magasabb szellemi élet él, érdeklődik a közügyek által, s kinek ami égeti a lelkét, lelke óhajtásainak, követelményeinek hangot adni kénytelen.

A papság, bármelyik hitfelekezethez tartozzék is, egyaránt keblében hordozza idvezítőnk emez útait: „legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes“ és „aki akar én utánam jöni, vegye fel az ő keresztségét és kövessen engemet“. S aki egykor a nazarethi próféta zászlója alá esküdt, szokta tudni, mi történt a Golgothán. Ha tehát ő nem szólna, saját lelkismerete fogná vádolni.

És a tanárok, tanítók, nevelők?

Ki merészné ezektől azt követelni, hogy ők hallgassanak, látván a tenger bajt, mely népünk életét elborítással fenyegeti? Ők, akiknek az embernevelési nehéz munkában se éjelők, se nappalok.

Bizony nem hallgatnak, mert nem hallgathatnak. És ezt jól teszik. Majd, ha sírjaik domborulnak, hallgatni fognak akkor, s beszélhet a szél, a szellő, összecsapdosván sírhalmuk tövisbokrait és bogáncskórót.

A nagyobb birtokosság, a papság és a nevelés emberei, egyetemes társadalmunk e három osztálya, szolgáltatják tehát a lapunk munkatervébe fölvetett bajok szellemi harcosait.

Tudjuk, mennyit kell ezeknek harcolni a tudatlansággal, erkölcstelenséggel, a szegénységgel, s mindenek fölött az ezerféle alakban szereplő álarcos vitézzel az önzéssel, de tudjuk azt is, hogy az egész élet az erény és bűn örök csatározása.

Kívánjuk azért népéletünk e hármas tényezőjének: ne lankadjon ezutánra is a közügy iránti érdeklődése; ne fogyatkozzék meg kitartása a sokszor kétes kimenetelű harcban, s gyakran jusson részébe a kivívott eredmény szemlélésének édes öröme!!! Szakács Mózes.

TÁRCA.

A fehéregyházi síkon.

„Itt alszik a költő . . .“
— Moore Tamás után: —
Petőfi.

Fehéregyház! Fehéregyház!
A magyarnak — fekete gyász;
Fekete gyász, örök bánat
A neved!

Míg magyar él: téged sirva
Emleget!

Fehéregyház! Fehéregyház!
A magyarnak — fekete gyász;
Fekete gyász; tátongó seb;
Golgotha . . .

Szabadságért szentebb vér vajh
Hol folya?! . . .

Fehéregyház! Fehéregyház!
A magyarnak — fekete gyász;
Hejh, itt hullt el a legjobbak
Legjava;
Itt némult el — a költőnek
Ajaka! . . .

„Szétszórt hajjal, véres kézzel“
Pengeté lantját . . . a vérszszel,
A viharral — mely lelkével
Volt rokon —:
Együtt zengvén szilaj dalt a
Húrokon . . .

De lant és kard — ketté törött . . .!
A haldokló ajka se nyög;
S a csatavész elviharzott
Régesrég!

Jeltelenül áll még — maga
A térség . . .

Minek is emlék annak, ki
A hazáért élni, halni
— Lanttal, karddal: éjjel, nappal —
Készen állt
És legyőzte — műveiben —
A halált! . . .

Biró Pál.

Népdal.

Derűs égről hull az éjben a csillag,
Sötét bűtől szememben a köny csillog,
Csillaghullás nem árt a fényes égnek:
Könyhullatás gyógyít, ha fáj a lélek.

Lenyugodt már egész falú, jó régen,
Magam vagyok benne egyedül ébren.
A mély csöndben nem hallatszok semmi más:
Csak ajkimról a sok sűrű sohajtás.

Ablakodnál kérem Istent, te rosz lány:
Ne verjen meg, hogy hűtlen valál hozzám!
S megcsókolom a küszöböt zokogva:
Tudom, hogy ott — lábaidnak a pora . . .

Biró Pál.

A nőképzésről

Thiló Amália k. a., a boroszlói felső-leányiskola előjárónője, érdekes előadást tartott az alsó-ausztriai iparegylet szorongásig megtelt termében. Nemcsak a nőnem ipari képességének ama kiterjesztéséről van itt szó, mondá az előadó, melyet a változott társadalmi viszonyok követelnek, hivatkozva az emberek humanizmusára, hanem egy eszményi természetű kérdéstről, mely az előretörő nemzettek műveltségi életében szintén nagy

jelentőséggel bír. A nők alapos képzése a közgondolkodásban ma sem vert még elég erős gyökeret, noha senki sem tagadhatja, hogy a nők csakúgy teljesíthetik nagyfontosságú feladatukat, ha ismeretkörük tágul, szellemi adományaik tökélyesbülnek s képessé válnak a műveltség fejlődésében kellő részt venni. A képzésnek ki kell terjeszkednie a jellem erősítésére s amaz érzület nemesítésére, mely a családi életben ver gyökeret. A korlát, mely eddig a nőnevelést nyugozta, hátrányos eredményeket szült: félműveltséget vagy túlműveltséget. Reformokra kell tehát törekedni a nőnevelésben, komolylyá téve a gondolkodást s egyszerűsminél élénké a kedélyt. A nőnek, ki hivatva van az eszményit ápolni és fenntartani, értelmileg kell képeztetni az eszményiség helyes felfogására. Egyfelől szükséges, hogy széptani műveltsége legyen, másfelől nem szabad elhagynia a valódiság földjét. Értenie, éreznie kell a szépet s értenie a háztartási vegytanhoz, neveléstanhoz és sok olyan isméhez, melynek a nő mint házi asszony, hitves és anya oly sok hasznát veheti. Ép oly kevésbé szabad prózainak, mint phantasztának lennie. A nőemancipáció nem azt teszi, hogy a nő nőietlen legyen, hanem, hogy megszabaduljon a szellemi tunyaságtól épúgy, mint a nőiséget kockáztató különbségektől. A női emancipáció nem hóbortot, hanem komoly munkát követel. Általában a mai társadalom megkívánná, hogy a nő ne selyemnek és ékszereknek örvendő báb, hanem az élet nemes tényezője legyen. E hivatásra kell növelni a mai idő lányait. Thiló k. a. ismertette a németországi felsőbb leányiskolák szervezetét s kijelenté, hogy egy ilyennek létrehozatala végett látogatta meg Bécsset. („Prot. egyh. és isk. lap.“)

KÖZMIVELŐDÉS.**Az udvarhelymegyei alispán évi jelentéséből.***A törvényhatóság közmivelődési állapota.*

1. A sz.-udvarhelyi főreáltanoda m. évi szeptember havában kezdődött, új tanévre 8 osztályra kiegészítve, jelenleg 13 tanár működik abban. Az elmúlt 187⁵/₆ iskolai évben 158 tanulója volt, melyből 134 vizsgát tett és pedig 123 magyar, 9 német, 2 román, 40 róm. kath., 2 g. e., 1 gör. kel., 8 ágostai, 64 ref. és 19 unitárius vallású. A főreáltanoda jövedelme állami, törvényhatósági és egyéb járandóságokból 17,855 frtot tett. Az együttlakásba felvételre összesen 66 tanuló, kik maguk fedezik élelmezési szükségleteiket.

2. A székely-keresztúri állami tanítóképezde 187⁵/₆ iskolai forgalma: Felvételre 109 növendék, ebből vizsgát tett 103. Ösztöndíj élvezett 90. A tanárok létszáma 7 rendes, 3 vallásánár. Az intézet költségei a tanárok fizetésén kívül 8972 frt összegre rugtak.

3. A sz.-udvarhelyi ref. főtanodában együttlakást élvezett 187⁵/₆ iskolai évben 187 tanuló. Ösztöndíj, segély, jutalom címén tényleg kiosztott 2060 frt, 12 drb arany, 24 véka gabona. Összesen működött 18 tanár és tanító. Az összes tanuló létszáma következő volt: beiratott 304, évfizetésre volt 280.

4. A sz.-udvarhelyi róm. kath. főtanodában a tanulók létszáma volt 98. A bennlakók száma 45. A tanulók létszámában emelkedés mutatkozik 11, a tanulók között van 94 magyar, 4 román, 93 kath., 1 gör. e., 3 gör. n. e., 1 ágostai vallású. 36 tanuló élvez 100 frt ösztöndíj alapján ingyenes ellátást.

5. A népiskolák állapota: Összes tanköteles gyermek a megyében van 16,082, ebből tényleg feljárt 12,915, tehát 80%. Iskolába pedig fel nem járt 20%.

Róm. kath. 4665, gör. kath. 129, gör. kel. 118, ref. 4949, luth. 31, unitárius 3004, izraelita 19. Tankönyvvel el volt látva 11,069, nem volt ellátva 1846 tanuló.

Tanító volt képesített 129, nem képesített 34. Összesen 163. Egy tanítóra átlag jutott 60 gyermek, egy tanteremre 53 gyermek.

Tanterem van 186. Tanítói lak 169. Faiskola van 115, kert 15, testgyakorló-tér 134.

A népiskolák jövedelme készpénzben 16,592 frt, terményekben 23,197 frt. Összesen 39,789 frt, ezen jövedelemből 5787 frt állami és 24,610 frt felekezeti forrásból jön, 9392 frt pedig más községi forrásokból.

Rendes tanítóknak átlag véve egyenkint 235 frt 13 kr, segédtanítóknak 176 frt 93 kr fizetés jut évenként.

Az 187⁵/₆ iskolai évben 78⁵/₆ volt a tényleg feljártok száma, javulás tehát 1⁸/₆ mutatkozik. Faiskola volt 1874-ben kiszakítva 39, 1875-ben 109 és 1876 évben 115. Faiskola hiányzik 10 községben, az iskolától távolság miatt nem alkalmas 4 községben. *

Kelt Sz.-Udvarhelyt, 1877 február 12.

Dr Török Albert,
alispán.

* Minden, eshetőleges félreértés, félremagyarázás kikerülni akarása céljából megjegyezzük, hogy a sz.-keresztúri unitárius középiskola azért maradt ki a jelentésből, mert bekért statisztikai adatait illető helyre nem küldötte volt be.
Szerk.

KÖZGAZDASÁG.**Az udvarhelymegyei alispán évi jelentéséből.***A törvényhatóság közigazgatási állapota.*

(Folytatás és vége.)

9. A kézműipar nem fejlődik, nem halad, a gyáripar pedig hanyatlak, például tényleg a nagy szeszgyárak szünetelnek, mert azokat a 2 frtos kis üstök, melyeknek a megye területén száma 3899,

megbuktatta. Elismerem, hogy az 1868 évi 16. t. cikk ezen engedélye bizonyos tekintetben előnyös lehet; de határozottan állítom, hogy a szabadalmazott kis üstök a községek körcsmajövedelmét és az államnak a szeszadó címén való jövedelmét csökkentik; bizonyos nyomozatot indítván meg e kérdésben, maguk a községek elismerése és hivatalos adatok támogatása szerint kiderült annyi, hogy a községi jövedelmek 11,400 frt összeggel apadtak. Új gyárak nem keletkeztek, egyedül a parajdi gyúfagyár örvend fejlődésnek, mely naponta 300 munkásnak ad foglalkozást, s évenként egy millió csomag gyúfát termel.

10. A parajdi sóbányában 1876 évben termeltetett összesen 6,082,843 klgr. só, összehasonlítva ezt a múlt 1875 évi termeléssel: 1,272,387 klgr. többlet mutatkozik. A bánya bevétele volt 301,864 frt. Gyársó 1876 évben 34,614 klgrmmal kevesebb adatott el, mint 1875 évben, amely körülmény biztos jele az üveg- és szappangyárak hanyatlásának. A munkaerő állott 126 egyénből, kik összesen 14,403 frtot kerestek, melyből átlag 79 kr esik egy napszámra.

11. A h.-sz.-mártoni népbank a múlt év folyamán feloszlott, ellenben a sz.-keresztúri népbank életrevalóságának fényes jelét adta és az uzsorának hatalmas ellenfele lett. 1875 évben még csak 7695 frt tőkéje volt, ellenben múlt 1876 évben 11755 frt összegre emelkedett és így a tőkében 4819 frt gyarapodás mutatkozik egy év alatt. A tagok száma is 307-ről 490-re emelkedett, tehát 183-mal szaporodott.

12. Az udvarhelyi székelyegyleti takarékpénztár évi forgalma 1875 évben 42,000, 1876 évben pedig 62,000 frt volt, emelkedett tehát 20,000 frttal a forgalom; ami biztos jele annak, hogy ezen egyleti pénztár előmenetel- és haladásnak örvend. Múlt évben 1110 frt osztalékot adott.

13. Udvarhelymegye közmunkaereje előirányoztatott 24,026 igás, 29,849 kézi napszámban és kirovatott 16,014 kavicsalom, ebből tényleg felhasználtatott 16,785 igás és 26,095 kézi napszám és kihordatott 14,738 kavicsalom, újból épített 17 hid, 26 átereszt, újból építendő 23 hid és 31 átereszt.

Közlekedési viszonyaink különben a lehető legnyomasztóbb helyzetben tengenek, mert közmunkatörvény és pénzalap hiányában a tömördek munkaerő elfecséreltetik eredmény nélkül. A kihordott kavicsalmok túlnyomó többsége a célnak meg nem felelt, ami egyfelől az ilyen közmunkatörvénynek természetében, másfelől pedig a november 1-én beköszöntött korai téli időnek tulajdonítható.

14. A megyének 63 községe saját háztartását pótdoból fedezi, amely 15—60% között váltakozik, 72 község és 2 város pedig saját jövedelmei, haszonbérleteiből. Van összesen 63,010 frt községi biztosított tőke és összesen 4609 frt szegény-alaptőke, mely gyümölcsözőleg van elhelyezve; összehasonlítva ezen tőkét a megelőző évivel: a szegény-alap 1000 frt gyarapodásnak örvend.

15. Dacára nagymérvű nyomorainknak, a törvényhatóság adófizetési képessége és állapota kedvező színben látszik.

Hátralék áthozatott 1875-ről 96,000 frt.
1876 évi tartozás volt . . . 200,000 frt.

Összesen . . . 296,000 frt.

Ebből törlesztetett . . . 203,782 frt.

Hátralék áthozatott . . . 92,355 frt,

miből kitűnik, hogy múlt évben 3690 frt összeggel több törlesztetett, mint az 1875 évben; ezen eredményt azonban nem az adóképeség emelkedésének, hanem inkább az 1876 évi XV. t. cikkben formulázott szigorú eljárásnak és a kir. adófelügyelői állomás szervezésének köszönhetni, mely a múlt év utolsó negyedében képes volt 95,000 frt adót felhajtani.

Kelt Sz.-Udvarhelyt, 1877 február 12.

Dr Török Albert,
alispán.

A székelyegyleti első takarékpénztár zárszámadása 1876 dec. 31-én.*Forgalmi kimutató.*

Bevétel. Pénztárkészlet 1876 január 1-én 305 frt 90 kr. Részvénytőke 1575 frt. Betétek 13,163 frt 14 kr. Kötelezett betétek 84 frt 4 kr. Visszafizetett váltók és kötelezvények 4223 frt 27 kr. Váltók és kötelezvények után befolyt kamatok 2383 frt 18 kr. Váltók és kötelezvények után befolyt kezelési díjak 292 frt 46 kr. Késedelmi kamatok 10 frt 6 kr. Értékpapírok eladásából 9725 frt 90 kr. Értékpapírok kamatai 53 frt 31 kr. Beiratásdíjak 10 frt. Részvénykiállítási díjak 64 frt 60 kr. Nyomatványok 13 frt. Összesen 31,903 frt 86 kr.

Kiadás. Visszafizetett betétek 3561 frt 94 kr. Leszámított váltók és kötelezvények 16,139 frt. Betétek után fizetett kamatok 208 frt 68 kr. Értékpapír vásárlására 10,316 frt 8 kr. Irodai költségekre: szállás, fűtés, hirdetések, postadíj és egyéb kiadásokra 327 frt 18 kr. Fizetésekre 536 frt. Felszerelési költségekre 73 frt 7 kr. Részvénytöbblet fizetés visszafizetése 28 frt 97 kr. Kifizetett osztalék 605 frt. A székelyegylet részére kifizetett osztalék 14 frt. Pénztármaradvány 1876 dec. 31-én 93 frt 94 kr. Összesen 31,903 frt 86 kr.

Nyereség- és veszteségszámla.

Tartozik. Bevételek: Áthozatal az 1875 évi nyeresémből 51 frt 31 kr. Váltók és kötelezvények után befolyt kamatok 2641 frt 62 kr. Váltók és kötelezvények után befolyt kezelési díjak 305 frt 66 kr. Késedelmi kamatok 10 frt 6 kr. Értékpapírok nyereség 219 frt 82 kr. Értékpapírok kamatai 53 frt 31 kr. Beiratásdíj 10 frt. Részvénykiállítási díj 5 frt. Nyomatványok 13 frt. Bevándorók: Kamatkövetelés 32 frt 17 kr. Kezelési díjkövetelés 3 frt. Összesen 3344 frt 95 kr.

Követel. Kiadások: Kifizetett kamatok 208 frt 68 kr. Irodai költségek: szállás, fűtés, hirdetések, postadíj és egyéb kiadásokra 301 frt 86 kr. Rendes fizetések 536 frt. 1877-re eső kamatok 509 frt 51 kr. 1877-re eső kezelési díjak 61 frt 48 kr. Adó 129 frt. Részvénytöbblet fizetés visszafizetésére 28 frt 97 kr. Kezelési alapra az alapszabályok 58. § értelmében 13 frt. Tartalék-alapra 20%: 311 frt 29 kr. Székelyegylet részére 2%: 24 frt 90 kr. Nyugdíj- és kezelési alapra 2%: 24 frt 40 kr. Osztalék 1876 évre 1110 frt. Nyereségyátvitel a jövő évre 85 frt 86 kr. Összesen 3344 frt 95 kr.

Mérleg- és vagyonskimutató.

Vagyon. Pénztárkészlet 93 frt 94 kr. Váltók és kötelezvények 31,300 frt 40 kr. Értékpapírok 960 frt. Felszerelési költség 73 frt 7 kr. Előre fizetett házbér 25 frt 32 kr. Kamatkövetelés 32 frt 17 kr. Kezelési díjkövetelés 3 frt. Összesen 32,487 frt 90 kr.

Tőke. Részvénytőke 20,000 frt. Betéttőke 9927 frt 42 kr. Kötelezett betéttőke 84 frt 4 kr. Kamatok átvitele 1877-ik évre 509 frt 51 kr. Kezelési díjak átvitele 1877-ik évre 61 frt 48 kr. Adóhátralék 129 frt. Tartalék-alap 486 frt 29 kr. Nyugdíj- és kezelési alap 24 frt 40 kr. Kezelési alap 13 frt. Fel nem vett osztalék 1875-ik évről 32 frt. Osztalék 1876-ra 1110 frt. A székelyegylet részére 1876-ra 24 frt 90 kr. Nyereségyátvitel a jövő évre 85 frt 86 kr. Összesen 32,487 frt 90 kr.

Sz.-Udvarhely, 1876 dec. 31-ikén.

Ugron Gábor, Ifj. Kovács Domokos,
ig. elnök. könyvvezető és pénztárnok.

Ezen mérleg- és vagyonskimutató tételét leltároztuk s a valósággal megegyezőnek találtuk.

Sz.-Udvarhely, 1877 febr. 4.

Kovács Antal,
választmányi tag.

Szakács Mózes, Zajzon Ferenc,
kiküldött leltározó és számoltató biztosok.

KÖZEGÉSZSÉG.**Kórházunk állapota.**

(Folytatás és vége.)

Angolország nagyon büszkélkedik azzal, hogy statisztikai kimutatásai aránylag igen kevés halálozást mutatnak fel kórházaiban, s aki ennek okát nem tudja, azt hiszi, hogy gyógymódjuk az, mely által megmentik a betegeket, ha mindjárt ölé járva betegségben szenved is; pedig mennyire csalódik!

Angolország kórházai kicsinyek, tiszták s valóban jó berendezésűek; ez kétségbe vonhatlan s ez az, mi garanciát nyújt kifejtettebb gyógymódjukra nézve. Azonban mennyire csalódunk ebben, ha tudomást szerzünk arról, hogy ott — kevés kivétellel — a kórházakba vörhenyes, ronszó toroklobos stb. stb. betegeket, mely másra is áttérjedhet, fel nem vesznek, mivel azokban általában legtöbb hal el, s ha ez bekövetkezik: hírneves kórházai tekintélyüket veszítik s jövedelmök nagy mértékben csökken. Itt a keresetmód első és főfeltétel, melyet már abból is gyanítunk, miután csak oly betegeket vesznek fel, kik rövid idő alatt elhagyják a kórházat. Már pedig a laikus előtt az nagyfontosságú, minél előbb elhagyhatni a kórodát, nem véve fel a betegség különféleségét; pedig mily különbség van a sebészi és a belbetegségek között gyógymódra úgy, mint gyógyulási időre nézve!

Angolországban a legtöbb kórház a város belsejében van építve, az emberek kényelmére ugyan, de egyszersmind hátrányára is. A betegnek tiszta és jó levegőt szívni első és főfeltétel, mit a város között, hol a kigőzölges és más befolyások által fertőzve lévén, nem élvezhet. Nagy szobái s főleg magasak vannak, mi által kipárolgó levegő oly hamar nem sűrűdik s gyűl össze, s a fekvő betegekre oly hamar károsná nem válik.

Bár némi hátrányok vannak — főleg az önérdék —, mely Angolország kórház-tulajdonosait vezeti, de mégis törekednek az emberiségnek javára lenni s lehetőleg a járványoknak útját vágni.

Nem mondom, hogy oly kórházakat kellene előállítani, mint aminők — néhol — Angolországban vannak, t. i. pazarfényt, de mindenesetre egy a célnak megfelelő, kevés költséggel, célszerű berendezéssel, igen könnyen építhetnénk.

Nem vonom kétségbe Udvarhely város és vidékének anyagi szegénységét, de mindez nem igazolja egy rendezett kórháznak hiányát. Mint fennebb is mondtam, a felfedezések kellő alkalmazás nélkül, elméletileg ismertekké, de gyakorlatban nem alkalmazva egyszersmind hasztalanokká lesznek az emberiségre, mi csak visszatetszést szülhet, miután az ember saját alkotásánál fogva hivatva van saját javát lehetőleg előmozdítani s intézkedni különösen ott, hol magát a legrosszabb bajtól mentheti meg.

Bár szegény ember az, ki a mi kórházunkba felvételi magát, mégis nem szabadna s nem lehetne megengedni — pénztárunk gyarlósága dacára is —, hogy elhagyatott, rozszúl ellátott legyen. Eltekintve attól, mily kedélyváltozást szül a tisztaság és csinnal rendezett szoba (kórház), nem tagadhatjuk, miszerint a tisztaság első és főfeltétel kórházainknál, továbbá a levegő és világosság szabad bejutása, mely nélkülözhetetlen s ez csak magas épületnél, hol nagyobb ablakok alkalmazhatók, volna található.

Ha teljesen bírálat alá akarnám venni városunk kórházát s mint egy szakavatott mérnök adhatnám leírását egy újonnan építendő kórháznak, úgy unalmas s oly hosszúra nyúló lenne cikkem, melynek végét gyenge pennám el nem érné. De azért mégis megkísértem egy kissé vele foglalkozva, előnyeit kimutatni s a hiányokat felfejteni.

Ritka előny a tiszta levegő s a jó víz, melylyel bírnak. De első és főjótétemény, hogy betegeinket s különösen az időseket oly kórházba helyeztethessük el, mely szabadon s a városon kívül fekszik, szóval oly helytt, hol páratlan tiszta le-

vegő s a kedélyre jó benyomással szolgáló szép kilátás van. De bár nagy előny ez, mily nagyban lenyomja ez előnyt az alacsony, sok zúggal bíró szoba s a kis ablak! A kipárolgás s ez által a fertőzött levegő nagy gyüleme miatt, az alacsony kis szoba lehető legnagyobb kárára szolgál a betegnek, különösen hová kénytelen az orvos, vagy felügyelő számos beteget behelyezni.

Ha meg nem rovom is kórházunkon a kis ablakot, a rozsz felügyeletnek vagyok kénytelen tulajdonítani az azokon lévő üvegek tisztatlanságát s — mi több — sok helytt törött állapotban létét. Ha a kis ablak által meg van is fosztva a szoba a lég és világosság szabad bejutásától, mely azonban nélkülözhetetlen volna egy — csak meglehetősen is — berendezett kórháznál, nem engedhető meg, hogy abban légvonat legyen, ami nálunk — saját tapasztalatom szerint — létezik, u. i. az ajtók szintén nagyon rozsz állapotban vannak, melyeken át a lég szabadon járhat. Nem volt alkalmam ez ügyben télen tapasztalatot szerezni, csak nyáron (elég sajnos, hogy akkor is létezik), de ha csak ugyan akkor is így állana fenn, én el nem képzelhetem, miként lehet egy betegnek ezzel megküzdnie, s ha megküzd s legyőzve ezt, életben marad, az olyan — legalább nézetem szerint — minden gyógykezelés nélkül is megmaradt volna az életnek.

Azt hiszem, az orvosnak sem élvezet, inkább kötelesség az, mely őt ilyen kórházba kiviszi, s azért minden városnak kötelessége volna oly kórházat építtetni, hová az orvost nem kötelesség, hová a beteget nem a végszükség vezeti, hanem megy azért, mert mintegy élvezetét leli ott gyógykezelti, hol munkálkodásának jutalmát, hol fájdalomának enyhülését reméli.

Nem lehet ugyan kórházunkat baraque rendszer szerint nevezni, miután állandó, de csaknem hasonló a baraque-ok szerint rendezettekhez. Mennyire előnyös lenne, ha téglából épült volna, miután a téglá rozszabb melegvezető (hygroscopikus), s míg a fából épült állandó kórház még rozszabb, miután a célszerűen (téglából) épült kórházat — tisztaság tekintetéből — meg lehet mosni naponta és pedig szappannal, karbolsavas vízzel gyorsan és igen könnyen, mi által sok befészkelte betegséget elháríthatunk, míg ha a fák közé bevette magát a szenny, ragály, gerj, onnét nem könnyen lehet kiirtani s ha megmosatik, nedves lesz és pedig sokáig, mi a betegnek nagy kárára van.

Sokban talán túlmegyek a kellő határon, melyet egy anyagilag szegény városra nézt kórház-építésnél ajánlhatnék, de miután egy „célszerűen“ berendezett és épített kórházról szólok, nem mellőzhetem némely részleteiben ezek leírását sem, s azért nem mint ajánlatok állanak soraim között, de állnak úgy, mint amelyeket lehetőleg szem előtt tartva, hozzá — amennyire a körülmények engedik — alkalmazkodni kellene.

A nedvességnek a talajból felszivárgását, mely szintén igen kellemetlen hatású, legjobban megakadályozhatjuk, ha vagy elkülönítő réteget teszünk az alapfalzatba, vagy — s evvel mi bírnak is — oly helyre építjük, hogy körülé térség legyen.

Chadwick a házak (szinte kórházak) építésénél nagyon ajánlott oly módszert, mely nemhogy egészséges, de talán a legártalmasabb lehet. Hisz mindenki igen jól tudja, miszerint teljesen léghatlan szoba árt az egészségnek. Chadwick melegen ajánlja, hogy teljesen léghatlan cementszerű vakolat-, szalma-, fa-, tégladarabok- s egyebekből álló anyagból készüljön az épület fala. Ő az utcai légnak bejutását akarná meggátolni, dacára annak, hogy a légsere fölötté fontos s a falon át bejövő levegő nagyon is hasznos az egészségre nézve. De ártalmas a Chadwick által ajánlt építési mód, mivel a bellevegő sokkal nedvesebbé tétetik, mint a küllevegő, s ha elfogadnók a Chadwick által ajánlottat, akkor nem mehetne ki a nedves levegő, lecsapodván a hideg léghatlan falra, míg a téglából épült falon keresztül — miután likacsok van-

nak rajta — egyrésze kimegy, míg másrésze a likacsok által felszívatik.

A szoba szárazon tartására egy igen jó szert hozott forgalomba földink Szerelmey, s ez az „Encaustic Zopissa“.

Ha már most meg akarjuk határozni, minő rendszer szerint épült kórház a legcélszerűbb, akkor több tudósunk s e tekintetben gyakorlati ismeret szerzettek után a pavillon rendszert ajánlhatjuk, t. i. három oldala szabad legyen.

Céлом igen egyszerű, melyet jelen soraim által elérni óhajtanék, s ez 100,000 embernek lenne javára, mert ha kórházunk jobb állapotú s berendezett lenne, akkor nemcsak a szegények vétetnének fel s gyógykezeltetnének, hanem olyak is bemennének magokat gyógykezeltetni, kik saját költségükön lennének ott. Egyesek lakásukon nem látatnának el oly ápolással, mint aminőben kórházunk részesítene őket, s ez által nemcsak az emberek nyernének, nyerne maga a kórház is, mivel az egyesektől bejött összegből fenntarthatná magát, s mégis egy tiszta, rendezett kórházzal dicsekedhetnének, hová az epidemikus betegségek magokat befészkelni nem tudnák, s a közönség is gondtalan s mi fő a betegnél, nyugodtan várhatná gyógykezelés általi felgyógyulását.

Azt hiszem, ha sok hibát ejtettem is, mint még csak szűk körű ismerettel bíró, használtam az ügynek, mert a közönség s az én felvilágosításomra a tágabb körű ismerettel bírók, fel fogják tollaikat emelni csendes magányukból s az „Udvarhelyi Híradó“ is pártoltatva, programjának megfelelő cikket fog hozni, mi csak hasznos, de káros közegézségügyünkre semmiesetre sem leend. Nekem a megbocsátás annál könnyebb lehet hibáimért, miután még mind elméleti-, de főleg gyakorlatilag keveset foglalkozhattam ez ügygel, azonban a jövő reményében bátorkodtam — elég vakmerőn — felvenni tollam; hogyha ma hibáztam, később e hibáimat lesz alkalmam felismerni, mások felvilágosítása folytán. *Gerich Gyula,* orvosnövendék.

LEVELEZÉS.

Sz.-Keresztúr, márc. 1.

Tekintetes szerkesztő úr!

Nekem ugyan nem kell dologért a szomszédba mennem, de minthogy becses lapjának közgazdasági rovatában arra szólítottunk fel, hogy „többet dolgozzunk“, megkísértem én is, ha valamit — eme korszerű felhívásnak hódolva — a közügy érdekében még tehetnék.

Azon föltevésben, hogy az „Udvarhelyi Híradó“ e megye területén minden községbe eljár s így azt sok néptanító is olvassa: bátor vagyok néhány sorban tanítótársaimmal tapasztaláson alapult egy-két észrevételemet közölni arra nézve, mi úton lehet a takarékoság iránti hajlamot az iskolás gyermekekben fölébreszteni és ápolni. Ez is közgazdasági kérdés, még pedig a fontosabb egyike. Tudjuk ugyanis, hogy az emberek jó tulajdonságai korán kezdett s szigorú következetességgel folytatott helyes szoktatásból erednek, s hogy a nevelőnek a jó példaadás mellett csak a szoktatási eszközök megválasztásában s a bánásmódban kell magát növendékeinek egyéniségéhez alkalmazni, s a siker ritkán marad el. Ezért én a közvagyonosodás alapjainak lerakását is, ha korábban nem, legalább az iskolában megkezdeni multhatlanul szükségesnek látom, annyival inkább, mert örömmel reményelem, hogy népünknek ezután felnövekedő része kivétel nélkül az iskolából fog kikerülni.

Lássuk tehát, mit kezdhet az iskola valamínő siker reményével a fennebbi kérdésben?

Először is jelenjék meg a tanító mindig szigorú pontossággal a határozott tanítási időre az iskolában. Aprólékos dolgokkal időt ne veszítsen, hanem gyorsan s megszakítás nélkül végezze azon órára kitűzött munkáját. Ebből lassanként megtanulják a gyermekek, hogy a munkára szánt idő-

nek egy percét sem szabad veszni engedni. Rosz példaadás lenne tehát a gyermekekre nézve, ha komámuram épen tanítás folyamában jöven a tanítót meglátogatni, ez nagy készséggel abban hagyva munkáját, szívesen elbeszélget vele, vagy épen lak-szobájába szólítja pár szóra, vagy egyébre. Úgyde mellőzni is gorombaság volna! Nem is azt kívánom én a tanítótól, hogy az embereket eltaszítsa magától, sőt fogadja nyájasan s aztán: „tessék helyet foglalni, míg bevégezem“ szavakkal folytassa dolgát, míg a megkezdett leckét bevégi. Az ilyen kurtánbánás által lassanként rászokik minden halandó, hogy a tanítót soha sem szabad tanításórán keresni. A gyermekek pedig megtanulják, hogy az iskola nem közönséges hely s a tanító sem közönséges ember. Erre pedig mindennap nagy szükség van. Továbbá igyekezik a tanító minden taneszközt: térképeket, olvasótblákat sat. tisztán s mindig jó karban, az egész iskolát jó rendben tartani, hogy tanulják meg a gyermekek, hogy ami haszonra való, ami pénzbe került, azt meg kell becsülni. — Ezek és ezekhez hasonlóknak lennének azon negatív eszközök, melyek által a tanító iskolai nevelésével a fennebbi cél szolgálatába léphet.

De hát pozitív eszközök nincsenek talán? Dehogynincs! Hisz az idő egy része épen jóraintó erkölcsi leckékkel telik el. Csakhogy: „mézből sem jó a sok“, mondja a példaszó. A hosszas morálizálás nem sokat használ. Röviden, nyomosan s csak a maga idejében! E tekintetben ne elégedjék meg a tanító az iskolában való szoktatással. Játék közben, úton-útfélen ezer alkalom kínálkozik a tanítónak a gyermekek jóraszoktatásában. Ha pl. az iskolában rátartja a gyermekeket, hogy taneszközeit rendben tartásák, megkímélik, fogytán mindig a legalkalmasabbat vegyék sat.; játszásuk közben se mulassza el őket ruhájuk kimelésére s hasonlókra figyelmeztetni.

Sok gyermeknek van az a rosz szokása, hogy ha palavesszője véletlenül eltörök, darabjait könynyelműen elszórja. Az ilyeneket rászoktatja a tanító, hogy foglalják otthon a darabokat tollúszárba s még hetekig használhatják. Meg mások irkájukban a sorokat csak részben töltik be s pár mondatdal egész lapot elfoglalnak. A tanító az ilyen sem hagyhatja szó nélkül. Nem csupán az anyagi érték miatt kell a tanítónak ilyen apróságokba vegyülni, hanem erkölcsi szempontból: hogy annál több alkalma legyen mindig konkrét eseteknél figyelmeztetni a gyermekeket a takarékosagra és arra, hogy szülei nehéz munkával szerzik be a pénzt, azért annak krajcárjai is becsesek. A sok mondás, szoktatás végre sikerhez vezet.

Falúhelyen nem ritkaság, hogy a gyermek munka által vagy ingyen pénzhez jut. Az ilyen gyermekvagyon legtöbb esetben kárba vész. Ezt is megemlítheti a tanító az enyészettől. Állitson iskolai takarékpénztárt ilyen módon: egy leckeóra végén jelentse ki, hogy az iskolának ezentúl takarékpénztára lesz, hová mindenki beteheti azon krajcárokat, melyeket valami szolgálatért vagy ajándékként úgy kap, hogy azzal tetszés szerint rendelkezhetik. Ha aztán vagy egyszer szülei nem tudnak irkára vagy palavesszőre pénzt adni, onnan vehet ki időnként, s ha ezen felül valamit tanév végéig meggyűjthet, azt akkor egy summában visszakapja. Ekkor választat velök a nagyobb tanulók közül egyet pénztárnoknak, egyet ellenőrnek. Mindkettőnek készít egy-egy kezelési ívet, melyeken az első rovatba a gyermekek névsora, a másodikba „betétel“, a harmadikba „kivétel“ irandó felül. Pénzbetételnél vagy kivételnél mindig mindkét kezelő jelen van s jegyzi az illető neve után a krajcárt. A pénz az iskola szekrényében áll, melynek kulcsa rendszeren a tanítónál van. A dolog azontúl magától megy. Egy-két heti időközönként megvizsgálja a tanító a pénztárt; a kezelőket a pontatlanságból eredő gyakori bukásokra figyelmezteti; az egész népesség előtt pedig gyakran felűjti, hogy soha szüleitől csupán a pénztárba helyezés végett pénzt ne kérjenek, mert azoknál elég jó helyt van; hanem oda csak azt hozzák, amit szabadon akár el is költhetnének. Csak először kell a tanítónak kezdeményezni, más évben már a gyermekek fogják sürgetni a pénztár felállítását. Probatum est.

Tíz éve már, hogy ilyen értelemben vett takarékpénztára van iskolámnak. De nem mondhatom, hogy fenntartása sok bajt okozott volna. És az eredmény? Teljesen kielégítő. Ötven-hatvan, nagybárára a földműves osztályból került gyermekből álló iskola évenként 15—20 frtot mentett meg a leirt módon a bizonyos megsemmisüléstől. S ha hozzátesszem, hogy az év folytán — nevezetesen vásárok alkalmával — kalapra, kezkenőre, csizmatalpra, bicsokra, naponta tanszerekre sat.

történt kivételek szintén megtakarításnak tekintendők: a fennebbi számok bizonyára megkétszereződnek. Csak száz iskolánál mennyire megy ez egy év alatt? De sokkal többet ér ennél azon erkölcsi nyereség, melyet a gyermekek magukkal visznek az iskolából az életbe. De hát visznek? Bizonyára! Különböztetnem mutogatná ragyogó szemekkel egyik új kendőjét, másik kalapját ezen szavakkal: „ezt nem anyám vette!“ „ez saját keresményem!“ „ezt takarékpénzemből vettem!“ sat.

Ott fenn a nagy városokon, hol az isk. takarékpénztárakban százak s ezerek szerepelnek, talán meg is mosolyogják az itt felhozott apró számokat. Nem baj! Ha ezen csekély összeg krajcárjainak összehordásánál a pénz, idő és munkaerő becsére vonatkozólag elhintett sok jó tanácsnak — mint az evangéliumi búzának — csak negyedrészre talált is termő talajra, fáradságunk jutalmazva lesz, s ki vágyik ennél többre?

A kultúrában annyira hátramaradt országban, minő a miénk, a társadalom minden ízének meg kell mozdulni, s öszhangzásban s derekasan működni, hogy aránylag rövid időn látható sikere legyen a munkának. A közvagyonosodás emelésében sem elég csak egy-két rugó mozgásba hozása; csak minden tényező öszhangzó működése lendíthet a nagy, országos ügyben.

Újabb időben divatos kezd lenni, hogy minden felmerülő kulturkérdésben az iskolát rántják elő. Ha a népkönyvtárak kérdése kerül szónyegre: „előre tanítók!“ Ha községi faiskoláról van szó: „nősza iskola!“ Ha a házi ipart kell megmozdítani: „rajta iskola! előre tanítói kar!“ És így tovább.

Való igaz, hogy mindezen kérdésekben első tényező az iskola, s őt illeti ilyen dolgokban előjárni. De egyedül vajmi kevésre mehet. Szükség, hogy vagy a polgári község, vagy a hitfelekezet, vagy (egészen jól) mindkettő együtt és egyszerre támogassa az iskolát.

Három lelkes buzgó emberre van szükség egy faluban csupán. Ezek: a pap, tanító és bíró. Legyen önzéstelenül egy akaraton e három, s amely ügy felemelésére szövetkeztek, az abban a községben okvetetlen virágozni fog. Egy akarattal könnyű lesz e három tényezőnek módot találni arra, hogy először a jobbik, azután az egész tömeg a jó ügy körül csoportosuljanak. De ameddig az erők ellenkező irányban hatnak, ameddig a társadalom tétlenül csak mástól vár; addig hasztalanul kezdeményez a kormány, hiába sarkantyuzzuk az iskolát: nem fog a kultúra emelkedni.

Ha szerkesztő úr szíves lesz tért engedni, egy jövő alkalommal elmondom tapasztalataimat az iskolás gyermekek munkakedvének ébresztése és ápolása körül. Addig is béke velünk!*

Veres Sándor,
néptanító.

* Ezer örömmel. Szerk.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Országgyűlésünk ismét megkezdette tanácskozásait. Az uzsoratórvényjavaslat keresztülment a felsőházban is. Kamatláb 8%.

— Pályázat. Az „Eötvös-alap“-gyűjtő központi bizottság alapszabályainak értelmében az 1877-ik évi január közepéig begyűlt adományok és rendes évdíjak összegének feléből egy kétszázforintos, három százforintos ösztöndíjt, egy százforintos és egy ötvenforintos segélyt alkotott, s felhívja az illetőket, hogy ezek elnyerése céljából „a magyarországi II. egyetemes tanítói gyűlés 50-es bizottságához“ címezendő folyamodványukat f. 1877. é. március 25-éig alulírotthoz küldjék be. A 200 forintos ösztöndíjra pályázhatnak egyetemeinken tanuló azon ifjak, kiknek szülőjük népiskolában, polgáriskolában, képezésben vagy kisedővintézetben, mint tanítók v. tanárok működnek s az alaphoz évdíjaikkal hozzájárultak. A százforintos ösztöndíjakra a főgymnasiumokban, főreáltanodákban, képezésben vagy akadémián tanuló fennjelzett jogosultak gyermekei pályázhatnak. A százforintos és az 50 forintos segélyért szegény sorsú, keresetre képtelen tanítók, vagy ezek özvegyei, esetleg nyomorék árvái folyamodhatnak. Az ösztöndíjakért folyamodók mellékelni tartoznak 1-ször tanulmányokról szóló s az illető tanintézet által kiállított bizonyítványokat; 2. azon tanítói egylet ajánlatát, melynek szülőjük tagja; 3. arról szóló okmányt, hogy szülőjük az „Eötvös-alap“-hoz évdíját befizette. (Ezért az illető gyűjtőbizottsághoz vagy alulírotthoz fordulhatnak.) A segélyért folyamodók szegénységi bizonyítvánnyal, az illetékes tanítói egylet ajánlatával tartoznak folyamodványukat felszerelni s azt igazolni, hogy vagy maguk vagy övéik az „Eötvös-alap“-hoz rendszeren hozzájárultak

1 frt évdíjkkal. Budapesten, 1877 február 2-án. Péterfy Sándor, az „Eötvös-alap“-gyűjtő közp. bizottság elnöke. (Deáktér 3.)

— A „Petőfi-émlékgyűjtő“ albizottsága, amely áll: Bartha Miklós, Mihály Lajos, Kozma Ferenc és Szaboszlai Károly urakból, mlgs gróf Haller Ferenc elnöklete alatt, folyó hó 11-én Fehéregyházán ülést fog tartani. Ez alkalommal valószínűleg a síremlék tervrajza meg fog állapíttatni, s a felállítás módzatairól hozatnak határozatok.

— Meghívás. A sz.-udvarhelyi jótékony négyelet f. hó 25-én, vasárnap, d. u. 3 órakor a város-ház nagytermében évi rendes közgyűlést meg fogja tartani, melyre a választmány nevében minden rendes, pártoló és tiszteletbeli tagot ezennel meghívunk. Tárgyak: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Az évi jelentés és számadás fölolvása. 3. Pénztárnok fölmentésének megadása. 4. Választmányi tagok, tiszteletbeli férfitagok és férfijegyző választása. 5. Indítványok tetele. Sz.-Udvarhelyt, 1877 márc. 5. Ugron Lázárné, egyleti elnök. Dr Nagy Sámuel, e. jegyző.

— Ismét egy szép adomány. Felsőbüki id. Nagy Sándor vasmezei birtokos a vasmezei árvaházra 40,000 (negyvenezer) frtnyi alapítványt tett szegény árvagyermek számára. Lélekemelő példája a nagylelkűségnek! — Id. Nagy Sándor, aki nemcsak Vasmeze, de egész Magyarország egyik leg-gazdagabb köznemese, az említett árvaház létesítésére már korábban 300 frtot adott; de most elérkezettnek látta az időt, hogy végrendelettel harmadik pontját, a fennemlített árvaházi adományt még életében érvényesítse. Úgy hírlik, hogy e valóban nemes hazafi, kit Isten éltessen soká a jók és nemesek példányképeül, végrendeletében 400,000 frtot hagyott jótékony célokra.

— A helybeli kollegiumban febr. utolsó napjai egyikén osztották ki a cipópénz név alatt ismeretes 175 frt javadalmat. A 8. és 7. osztálybeliek fejenként 3 frt 50 krt, a 6. és 5. osztálybeliek egyenként 3 frtot kaptak. Néhány kapott a gyermekosztályosok közül is.

— Nagybaconi Benedek Kerestély a községjegyzői írásbeli és szóbeli vizsgát, Udvarhely megye evégre kiküldött bizottsága előtt, igen jó eredménnyel mult hó 20. és 21-én letette.

— Betörés. F. hó 8-ára viradólág a ref. leány-növelde pincéjébe betörtök és a Madarász Véri kis-asszony, nevelőnő, illetőleg családja kárára elvittek 2 pulykát, sok szép almát, asztalneműeket stb. A tettesek ismeretlenek; hanem reméljük, hogy a különben erélyes főkapitány úr igyekezni fog azokat minél előbb kipuhatolni és kézrekeríteni.

— Városunkban Szász Sámuel, csizmadiaségéd, állítólagos nyomor miatt támadott kétségbeesés következtében e hó 8-ra viradólág agyonlötötte magát.

— Kérelem. A magyar nemzeti muzeum könyvtára közelébb az 184⁸/₆-iki magyarországi hírlapok rendezését indítván meg, kitünt, hogy azoknak egy részét egyáltalán nem, nagy részét pedig csak hiányosan birja. Teljesen a következő hírlapok vannak meg: Kossuth „Hírlapja“, „Közlöny“, „Pesti Hírlap“, „Ellenőr“, „Életképek“, „Komáromi Értesítő“, „Reform“, „Közgyűvőd“, „Republica“. A muzeum könyvtára ennek folytán oly kérelemmel fordul a hazai közönséghez, hogy akik az itt fel nem sorolt 184⁸/₆-iki hírlapokból akár teljes évfolyamokat, akár csak egyes számokat is birnak és azokat a nevezett országos intézetnek akár hazafias adomány gyanánt felajánlani, akár áruba bocsátani hajlandók: ajánlataikat a magyar nemzeti muzeum könyvtárába mielőbb intézni sziveskedjenek. Fraknoi Vilmos, könyvtárör.

— Bőjtözépi sokadalmunk e hó 4—7-ig folyt le. Baromvásár kielégítő, de a sokadalom-napra sok a panasz.

— Műkedvelőink is megtartották a négyből már két előadást. Még kettő van hátra. Jövő számunk többet.

Piaci árak

a sz.-udvarhelyi hetivásáron, 1877 március 7-én.			
Tisztabúza	egy hektoliter	9 frt	— kr.
Elegybúza	„	7	„
Rozs	„	6	„ 50
Zab	„	2	„ 50
Törökbúza	„	4	„ 50
Pityóka	„	3	„ 50
Széna kötetlen	egy métermázsza	2	„ 50
Alomszalma	„	—	„ 50
Tüzfifa	egy köbméter	2	„
Marhahús	egy kilogramm	—	„ 32
Sertéshús	„	—	„ 44
Szalonna	„	—	„ 70
Hájszir	egy liter	—	„ 80

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Szakács Mózes.